

A TEREMTÉS NYOLCADIK NAPJA

A modul szerzője: Gönczöl Enikő

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

12. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/a Mindegy, csak egészséges legyen...					
A	A diákok körbe ülnek. A tanár megkérdezi, van-e aki sejtí, mit jelent a modul címe. Ha vannak ilyenek, megkéri őket, hogy most még ne mondják el ezt a többieknek. A tanár ezután felidézi a gyermeket váró szülőkötől gyakran hallható mondatot: „Mindegy, hogy fiú vagy lány, csak egészséges legyen.” Ennek kapcsán az osztály arról beszélget, hogy ki ismer beteg vagy sérült gyermeket nevelő családokat. Gondolatokat fogalmazznak meg arról, hogy milyen nehézségekkel kell szembenéznük. 5 perc	A témára való ráhangolódás személyes tapasztalatok mozgósításával Empátia Kommunikáció	Frontális munka – irányított beszélgetés		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
I/b Csak egy kromoszóma...					
A	<p>A tanár elmondja, hogy ezen az órán a sérült emberek egy sajátos csoportjának, a Down-szindrómás értelmi sérülteknek és környezetüknek az életébe fognak bepillantani. Az osztály közösen összegyűjti, hogy mi mindent tudnak erről a sérülési típusról. A P1 melléklet alapján a tanár szükség szerint kiegészíti az elhangzottakat.</p> <p>Ezután a tanár felírja a táblára: „Csak egy kromoszóma...” A diákok egy percig csendben maradnak, majd akinek kedve van hozzá, elmondja azokat a gondolatokat, amik az egyperces csendben felötlöttek benne.</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>Meglévő ismeretek rendszerezése, kiegészítése, a tanulók rádobbantása a baj forrásának parányi voltára</p> <p>Befogadás Elmélyedés Rendszerlátás Önkifejezés</p>	<p>Frontális munka – irányított beszélgetés és tanári magyarázat</p> <p>Egyéni befelé fordulás, majd a gondolatok kihangosítása</p>		P1 (Háttér-információk)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a Sérült kisbaba születik					
A	<p>A tanár cédulákat oszt ki a diákok között, amelyeken olyan szülők visszaemlékezései láthatók, akiknek értelmi sérült gyermekük született. A kiválasztott tanulók hangosan felolvassák a szövegüket. A diákok ezután párokat alkotnak, és egy szülészorvos helyébe képzelve magukat, megfogalmazzák, hogy szerintük milyen módon lehet emberségesen közölni a kismamával egy ilyen hírt. (D1) Amíg ők dolgoznak, a tanár felragasztja a leendő közös poszter egyik részére az idézeteket.</p> <p>A párok sorban felolvassák megoldásaikat. A tanár vagy egy diák egy nagy papíron összegyűjti a közlés körülményeire és a szófordulatokra vonatkozó javaslatokat. Végül megbeszélik, hogy általában véve mik egy ilyen kommunikációs helyzet kívánatos jellemzői.</p> <p>A tanár elmondja, hogy ma már szerencsére egyre több orvos van, aki emberséges módon tudja közölni a szülőkkel a rossz híreket, és van több olyan civil szervezet is, amely azért alakult meg, hogy ebben a helyzetben segítse a családokat.</p> <p style="text-align: right;">20 perc</p>	<p>Egy nehéz élethelyzet példákon keresztül való bemutatása, és jó kommunikáció formák keresése</p> <p>Empátia Együttműködés Szövegalkotás</p> <p>Általánosítási képesség</p>	<p>Frontális munka – tanulói bemutatás</p> <p>Páros munka – kreatív írás</p> <p>Frontális munka – közös általánosítás</p>	<p>D1 (Feladatlap)</p> <p>Nagy összesítő papír, filctoll Ragasztógyurma</p>	<p>P2 (Idézetek)</p> <p>A falra kitett csomagolópapír, amelynek egyelőre még nincs címe – és a foglalkozás keretében fog poszterré válni</p> <p>Papírragasztó Vastag filctollak</p>

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/b Mást kaptam, mint amire számítottam					
A	<p>A tanár újabb idézeteket oszt ki (olyanoknak, akik előzőleg nem kaptak). A diákok hangosan felolvassák a szövegeket, amelyek a sérült gyerekek családon belüli elfogadásának kezdeti nehézségét érzékeltetik. A diákok ezután egy percre elcsendesednek, és megpróbálnak olyan helyzetet felidézni saját életükben, amikor nem azt kapták, amit vártak. Az egymás melletti párok négyes csoportokat alkotnak, és megosztják egymással gondolataikat. Közösén kiválasztják az elhangzott történetek közül azt, amit a legérdekesebbnek vagy legerőteljesebbnek érznek, és ezt elmondják az osztály egészének.</p> <p>A tanár közben felragasztja a felolvasott szövegeket a poszterre, majd írásvetítőn kivetít egy nem szokványos születési értesítőt. Végül ezt az értesítőt is felragasztják a poszterre.</p> <p style="text-align: right;">15 perc</p>	<p>Az elfogadás nehézségeinek érzékeltetése</p> <p>Empátia Befogadás Önkifejezés</p>	<p>Frontális munka – tanulói bemutatás</p> <p>Személyes emlékek egyéni felidézése</p> <p>Csoportos munka – szóforgó, majd egy történet közös kiválasztása és elmondása</p>		<p>P3 (Idézetek)</p> <p>Az előző egység alatt megkezdett poszter Papírragasztó</p> <p>P4 (Írásvetítőn kivetíthető idézet)</p>

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c És a nyolcadik napon...					
A	<p>Újabb idézetek következnek, amelyek arról adnak képet, hogy milyen egy átlagos Down-baba. Ezeket megint mások olvassák fel. A tanár ezután kivetíti a Down-szindrómás gyerekek szülei között kialakult mondást (P6), majd valaki ezeket a gondolatokat is felragasztja a poszterre.</p> <p>A tanár elmondja, hogy a közelmúltban született egy színdarab, amely egy sérült gyermekét egyedül nevelő anya történetét mutatja be. Ebben a darabban egy Down-kisfiú játssza a gyermeket. A tanár kivetíti a P7 fényképet, amely az anyát alakító színésznőt, a fiút és az igazi édesanyát ábrázolja. Az előzőleg kialakult négyes csoportok megkapják az előadáshoz kapcsolódó cikk részletét és a feladatlapot. (D2) Mindenki elolvassa a szöveget, majd közösen választ keresnek a feltett kérdésekre. A szóvivők kérdésenként haladva, sorban felolvassák a csoport gondolatait.</p> <p style="text-align: right;">20 perc</p>	<p>Az integráció fogalmának bevezetése</p> <p>Empátia Elemző készség Együttműködés Szövegalkotás</p>	<p>Frontális munka – tanulói bemutatás és tanári magyarázat</p> <p>Egyéni szövegfeldolgozás</p> <p>Csoportmunka – közös feladatmegoldás</p>	D2 (Szöveg és feladatlap)	<p>P5 (Idézetek)</p> <p>P6 (Írásvetítőn kivetíthető gondolat)</p> <p>P7 (Kivetíthető kép)</p>

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/d Társadalmi befogadás I.					
A	A tanár elmondja, hogy ma már sok olyan óvoda és iskola van, hogy együtt vannak a sérült gyerekek ép társaikkal. A osztály közösen megnéz egy részletet a Gyermekek házáat bemutató filmből, amit a tanár a P9 alapján kommentál. A csoportok a D3 felhasználásával átgondolják, hogy milyen előnyei és milyen nehézségei vannak az intézményi integrációnak. Az összegző gondolatokat minden csoport szóvivője felolvassa. Ezeket a sorokat végül levágják a feladatlap aljáról, és felragasztják a poszterre. 15 perc	Közös gondolkodás az integrált nevelés előnyeiről és nehézségeiről Empátia Elemező készség Nézőpontváltás Szövegalkotás	Frontális munka – filmnézés, tanári magyarázat Csoportmunka – közös feladatmegoldás	D3 (Feladatlap)	P8 Film DVD-n P9 (Háttér-információk)
II/e Házi feladat					
A	A csoportok megkapják a házi feladatot leíró D4 mellékletet, és megbeszélik, hogy ki mit fog tenni a közös feladatok megoldása érdekében. 5 perc	Szélesebb körből való tapasztalatok bevonása Kommunikáció	Differenciált csoportos feladat	D4 (Házi feladat)	
II/f Társadalmi befogadás II.					
A	A diákok sorban felolvassák azokat a rövid gondolatokat, amelyek a sérültekkel találkozó emberek érzéseit fogalmazzák meg, majd elhelyezik a cédlákat a poszteren. Ezután a társadalmi befogadást segítő civil szervezeteket bemutató rövid előadások következnek, s végül felkerülnek a poszterre a diákok által gyűjtött képek is. Végül közösen címet adnak a poszternek. 15 perc	A külön-külön szerzett tapasztalatok egymással való megosztása Előadókészség Befogadás	Frontális munka – tanulói bemutatás	A diákok által gyűjtött képek és gondolatok Az előző órán elkezdett poszter	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
II/g Mindenki integrálható?					
A	A tanár elmondja, hogy sajnos vannak olyan esetek, amikor a sérülés olyan mértékű, vagy a környezet annyira elhanyagoló, hogy nem valósítható meg az integráció. Nagyon sok múlik azonban a korai fejlesztésen és a családi háttéren. A csoportok egy kettéosztott lap segítségével átgondolják, hogy milyen feltételei vannak az integrációnak a sérült személy, illetve a társadalom oldaláról. Ha elkészültek a munkával, középen kettévágják a papírt, és a diákok két csoportot alkotnak. Az egyik az egyik, a másik a másik oldalon megfogalmazódó elvárásokat összesíti. Mindkét lista kikerül a falra, és valaki felolvassa a rajtuk lévő szempontokat. 10 perc	Az integráció feltételeinek átgondolása Kritikai gondolkodás Összefüggéslátás Nézőpontváltás Együttműködés	Frontális munka – tanári magyarázat Csoportmunka – szempontok gyűjtése és rendszerezése	Közepes méretű csomagolópapírok Nagyobb méretű csomagolópapírok Vastag filctoll Ragasztógyurma	
II/h Ők is teljes életre vágnak					
A	A tanár egy újságban megjelent riport képeit vetíti ki, miközben röviden bemutatja a cikkben szereplő Down-os fiatalokat, akiknek az esküvőjén készült a riport. Hangsúlyozza, hogy ezeknek a fiataloknak is minden joguk megvan a boldogságra – ugyanakkor ki kell mondani, hogy sérülésük következtében egész életükben külső gondoskodásra, gyámságra fognak szorulni. A csoportok megkapják a D5 feladatlapot, és átgondolják, hogy hol van az egyéni élet kiteljesítésének határa ebben a helyzetben. A szóvivők ismertetik a csoportjai állását. 15 perc	Néhány személyiségi jogi kérdés átgondolása Együttműködés Véleményalkotás Döntés Felelősségérzet	Frontális munka – vetítés és tanári közlés Csoportmunka – egy dilemma eldöntése Frontális munka – csoportos szóforgó	D5 (Feladatlap)	P10 (Kivetíthető képek + háttérinformációk)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III/a Útravalók					
A	A diákok körbe ülnek, és mindenki megfogalmaz egy mondatot azzal kapcsolatban, hogy mit visz magával erről a foglalkozásról. Záró gondolatként a tanár felolvassa a P11 idézetet. 5 perc	Egy-egy lenyomat meg- rögzítése Önreflexió Önkifejezés	Frontális munka – be- szélgetőkör		P11 (Idézet)

TANÁRI SEGÉDLET

P1 HÁTTÉR-INFORMÁCIÓK

A Down-szindróma

Veleszületett rendellenesség, amelyet a 21-es kromoszómapárhoz kapcsolódó számfeletti kromoszóma okoz. A betegnek így 46 helyett 47 kromoszómája van. A Down-kórral született embereken rendszerint az alábbi jellegzetességek észlelhetők: széles, lapos arc; rövid nyak; ferdén metszett szemek, néha mongolredővel; alacsonyan ülő fül; kis orr; megnagyobbodott nyelv és ajkak; csapott áll; csökkent izomtónus; szellemi visszamaradottság; a szív, a vese vagy mindkettő fejlődési rendellenessége; rendellenes bőrrajzolat az ujjakon, a tenyéren és a talpon. A Down-szindrómásokban a szellemi visszamaradottság általában mérsékelt fokú, de lehet enyhe vagy súlyos is. Veleszületett szívbetegség a Down-szindrómások 40%-ában fordul elő.

A legtöbb Down-kóros betegben egy, a 21-es kromoszómapárhoz kapcsolódó számfeletti kromoszóma van – a jelenséget 21-es triszómiának nevezik... A Down-kórban mutatózó kromoszóma-rendellenességek oka ismeretlen.

A Down-kór kb. minden 800 élve született gyermek közül egynél fordul elő. A rendellenesség előfordulási gyakorisága jelentősen megnövekszik a 35 év feletti anyák újszülötteinél. Jól mutatja ezt a tény, hogy a fiatal nők gyermekei között a Down-kór előfordulása csak 1:1000, míg a 40 év felettiekél kb. 1:40. A Down-kórt a szülés előtt diagnosztizálni lehet a magzatvízből nyert sejtjeiben kimutatható kóros kromoszóma alapján.

A modern orvosi ellátás mellett a Down-kórosok – azok kivételével, akik súlyos, műtéti úton nem gyógyítható szívfejlődési rendellenességgel születtek – elérik a felnőttkort. Várható élettartamuk azonban rövidebb (55 év), mint az egészséges felnőtteké, mert korán kialakulnak bennük az idős korra jellemző degeneratív elváltozások.

Minthogy a Down-kórosok szellemileg többé-kevésbé visszamaradottak, egy részük soha nem válik teljesen önellátóvá. Legtöbbjük azonban megtanítható arra, hogy felnőtt korában hasznos munkát végezzen otthon, védett munkahelyen vagy szociális otthonban.

Forrás: Britannica Hungarica Világenciklopédia, 2007, április 30.

P2 A DIÁKOKNAK KIOSZTHATÓ CÉDULÁK

1.

A kórház folyosóján álltam, más kismamákkal beszélgetve, amikor az orvos odakiáltotta: „Anyuka, downos a gyermeke!” Így tudtam meg a hírt... Azt hittem, elájulok.

2.

Napokig nem láthattam a kicsit. Az orvosok és a nővérek sugdolóztak az ágyam felett, csak velem nem közölték a rossz hírt, hogy Gabi Down-kóros.

3

„Az ön fia mongolidióta” – mondta az orvos. Aztán elszetett az ágyam mellől, mert dolga volt.

4.

Villámcsapásként ért, amikor egy hónappal a szülés után értesített a kórház, hogy a lányom súlyos kromoszóma-rendellenességgel, Down-szindrómával jött a világra. Addig ezt senki sem jelezte. Azóta tudom, hogy a Down jegyei avatott szemnek a születés utáni pillanatokban fölismerhetők. Hanga első gyerek volt. A hír közléséig számomra a világ legtökéletesebb kisbabája.

5.

A szülés után néhány órával közölték velem, hogy Botond Down-szindrómával született. A kórházban a többi kismamától távol, külön szobában helyeztek el. Senki semmi nem mondott, hogy mire számíthatók. De utaltak rá, hogy ha akarom, ott hagyhatom a kicsit.

Forrás: Népszabadság, 2005. 02. 01./4. o.

P3 A DIÁKOKNAK KIOSZTHATÓ IDÉZETEK

1.

„Egyáltalán nem tudtam, hogy mit csináljak, amikor közölték velem, hogy gyermekem értelmi fogyatékos. Csak azt tudtam, hogy képtelen vagyok a társam szemébe nézni. Két napig le és fel járkáltam, és azt hittem, megbolondulok. Azt kívántam, bárcsak meghalnánk mindannyian – mi és a gyerek is... A gyermekünk jövőjével kapcsolatos terveink úgy dőltek össze, mint egy kártyavár.”

2.

„Az első időszak... olyan, mint egy valószerűtlen álom... néha úgy éreztük, hogy megőrülünk. Kint süt a Nap, de ez a külső világ bennünket mintha már nem érintene, mintha minden megmerevedett volna, s csak a fájdalom, a kétségbeesés számítana.”

3.

„Az első hetekben egyszerűen egyedül szeretünk volna lenni, teljesen visszahúzódva... Nem tudtam semmire sem koncentrálni és semmire emlékezni. Az volt az érzésem, mintha valaki, aki közel állt hozzám, hirtelen meghalt volna. Állandóan azzal a kérdéssel gyötörtük magunkat, miért éppen a mi gyerekünk?”

4.

„A nagyszülők, nagybácsik, nagynénik és a szomszédok megértenek bennünket és támogatnak. De egyébként tartózkodástól a meg nem értésig mindent tapasztaltunk. Még a legjobb barátaink is csak sajnáltak bennünket és a gyereket.” .

Forrás: Tanácsadó füzet értelmi fogyatékos kisgyerekek szüleinek

P4 RÉSZLET EGY SZÜLETÉSI ÉRTESÍTÉSBŐL – ÍRÁSVETÍTŐN KIVETÍTHETŐ SZÖVEG

„Vasárnap, 1985. október 7-én megérkezett második kislányunk, Júlia, Évike kishúga. A sors különleges feladatot rótt ránk, mert Júlia Down-szindrómás gyermek. Szeretettel fogadjuk, s reméljük, sok örömünk lesz együtt!”

Forrás: <http://csaladinet.hu/hirek/megoldasok/eselyegyenloseg/527/>

P5 A DOWN KISBABA – A DIÁKOKNAK KIOSZTHATÓ IDÉZETEK

1.

A Down-baba kicsi súllyal születik, s egész életében jellemzően kicsi lesz. Általában különböző fokú értelmi fogyatékossgal társul, az IQ 40–60 között mozog, szemben az átlagos 100-as értékkel. Mindannyian szívrendellenességgel élnek, többnyire ez okozza sajnos rövid életüket is. Izomtónusuk gyenge, kötőszöveti fejlődési gondjaik is vannak. Idegrendszerük lassabban fejlődik, s nem is éri utol az egészséges gyermekekét.

2.

Ezek következtében a Down-baba csendes, nyugodt kisbaba, lassan fejlődik, kicsit lassabban reagál a körülötte zajló történésekre, nem síró, jó alvó, de rossz evő. Gyakran beteges, gyenge. Beszélni, járni később tanul meg, s az önálló tevékenység kifejlődéséhez is hosszabb időre van szükségük.

3.

Ezek a száraz tények. De aki már látott Down-gyermekeket, s eltöltött közöttük egy kis időt, az tudja, hogy milyen melegszívű, nyitott, ragaszkodó, boldog teremtetek! Bájosak és igyekvők! Ha megkapják mindazt a szeretetet, törődést, biztosságot és fejlesztést, amire minden emberi lénynek joga és szüksége van, igazi csodát képesek produkálni!

4.

Sajnos, gyakran előfordul ma is, hogy ha nem vették a terhesség alatt észre, s megszületett a Down-baba, az orvos az intézeti elhelyezést javasolja a szülőknek. Pedig épp ezek a gyerekek a legragaszkodóbb, legszeretőbb gyermekek, s azok is maradnak egész életükre.

Forrás: <http://csaladinet.hu/hirek/megoldasok/eselyegyenloseg/527/>

P6 ÍRÁSVETÍTŐN KIVETÍTHETŐ GONDOLAT

A Down-szindrómás gyermekek szülei között járja egy mondás. Eszerint Isten hat nap alatt teremtette meg a világot, a hetedik napon megpihent, majd a nyolcadik napon megteremtette a Down-osokat, hogy szeretetet hozzanak a földre.

P7 KIVETÍTHETŐ KÉP

Az újságfotó az *És a nyolcadik napon* című színdarab szerzőjét és főszereplőjét, Szalay Krisztát ábrázolja a vele együtt játszó Kiss Botonddal és édesanyjával.

Forrás: *Nők lapja*, 2005. 03. 16.

P8 DVD

A Gyermek Ház munkáját bemutató filmből vett részletek

P9 HÁTTÉR-INFORMÁCIÓK

A Gyermek Házában most már évek óta együtt vannak különféle sérülésekkel született (siket, végtaghiányos, Down-szindrómás) gyerekek ép társaikkal. A film bepillantást ad az egymást formáló közös szocializáció hétköznapijaiba.

Az iskola legidősebb Down-szindrómás tanulója, Zsófi, ma (2007-ben) már 16 éves lesz. Egyéni tanrend szerint tanul. Saját órarendje szerint megy be egyik vagy másik osztály szaktárgyi órájára.

P10 KIVETÍTHETŐ KÉPEK ÉS HÁTTÉR-INFORMÁCIÓK

A képek a Down-szindrómával született Cili életéből vett részleteket mutatnak be. Édesanyja, dr. Gruiz Katalin hozta létre húsz évvel ezelőtt a Down Alapítványt, amely mára már nagyon sokat tett az e sérüléssel született gyerekek és családjaik érdekében.

Az első két kép a Down Alapítvány hírleveléről való (2006/1.). Az egyik a 2 éves Cilit mutatja, a másik meg a nagylányt, amint a szakmunkásiskolából ballag.

A következő két újságlap pedig Cili és választottja esküvőjéről tudósít. (Kiskegyed, 2006. október 31.) Mindketten a fogyatékosokból álló Baltazár Színház tagjai, s a társulatban találtak egymásra.

P11 FELOLVASHATÓ IDÉZET

„Nagyon fiatal voltam, amikor az első két lányom született. Ahogy egyre nagyobbak lettek, vágyni kezdtünk rá, hogy legyen még egy gyerekünk – talán egy kisfiú. 37 éves voltam, amikor újból terhes lettem. Az orvosom, miként az természetes ebben az életkorban, elküldött genetikai szűrővizsgálatra. A nagyobbik lányom pedig döbbenten kérdezte: 'De miért, mama, ha fogyi, akkor nem kell?' Dermedten álltam, és nem tudtam mit felelni neki...”

